

Materiální situace rakousko-uherské armády na sklonku světové války.

(Pokračování.)

Pro zajímavost podám ve výpisu ustanovení, která vydalo velitelství 1. rakousko-uherské armády pro organizaci vojenské správy v obsazené oblasti Ruského Polska dne 5. června 1915:

„1. Správu území obsazeného 1. armádou řídí velitel armádní etapy.

2. Oblast armádní etapy jest rozdělena na okresy. Okresním velitelem je velitel etapní stanice v okrese umístěné.

3. Každý okres se skládá z určitého počtu fojtství, jejichž představeným je fojt, jmenovaný okresním velitelem.

4. Každé fojtství se dělí na několik osad, jejichž představené — šoltyse — jmenuje rovněž okresní velitel.

Ve větších místech jmenuje okresní velitel kromě šoltyse ještě obecní radní.

5. Fojty, šoltyisy a obecními radními jmenujte osoby vlivné, bezúhonné, spolehlivé a energické, a to co nejdříve; za tím účelem procestuje okresní velitel s náležitou družinou celý okres; svůj příchod vyhlásí četnictvem a požaduje slavnostní uvítání.

6. Při jmenování řečených funkcionářů zdůrazní okresní velitel ústně jejich povinnosti a naprostou poslušnost a upozorní je na ná-

sledky neposlušnosti a zrádného jednání. Přísahu jmenování funkcionáři konati nesmějí.

7. Velitelům okresů je podřízena veškerá politická a administrativní správa okresu. Vodítkem bud', že pro veškerá opatření jsou rozhodující především válečné potřeby a požadavky.

Správní služba musí fungovati tak, aby válečné úkony a všechna jiná správní opatření byly provedeny podle požadavků a rozkazů okresních velitelů rychle a spolehlivě, bez další vojenské intervence. Kdyby se fojtové nebo šoltysové protivili vojenským úřadům, neb obyvatelé jmenovaným civilním orgánům, zakročte ihned a přísně, uložte kontribuce a zadržte rukojmí.

8. Šetřte přiděleného vojska; v žádném případě je nerozdrobejte. Proto užívejte pro práce, střežení komunikací a hlídání telegrafního a telefonního spojení civilního obyvatelstva.

9. Organizujte v obcích místní policii a hasičstvo.

10. Pro vykonávání četnické služby a k podpoře fojtů a šoltysů zřídte v důležitějších místech okresu četnické stanice.

11. Okresní velitel je odpověden za klid, bezpečnost, pořádek a kázeň ve své služební oblasti.

Jeho povinností jest dozíratí na obyvatelstvo, zvláště na podezřelé živly, aby zabezpečil důležitá komunikační místa (mosty a pod.) vojenskými strážemi a vysílal často hlídky i za noci; je-li to nutné, dává ochranu transportům.

Okresní velitel musí býti vždy dokonale orientován o smýšlení a náladě obyvatelstva.

Proti potulování jednotlivých vojinů (ulejváků) zakročte co nejprísněji.

12. V oblasti armádní etapy omezte nynější volný pohyb civilních osob a zboží na hranice fojtství.

Překročení hranice armádní etapy je civilnímu obyvatelstvu zakázáno.

Ve výjimečných, zvláštního zřetele hodných případech mohou býti poděleny důvěryhodné osoby propustkami s omezenou platností, a to:

a) armádním velitelstvím pro celou armádní oblast (zelené propustky) a pro překročení jejich hranic (červené propustky);

b) velitelem 3. uherské domobranecké etapní brigády pro překročení řeky Nidy oběma směry (červené propustky);

c) okresními veliteli pro pohyb osob a zboží v jejich služební oblasti (žluté propustky).

Kromě vyjmenovaných instancí nemá nikdo práva vydávati propustky.

13. Majetníky cestovních pasů, řádně vydaných domácími politickými úřady a vidovaných ministerstvem války nebo vrchním velitelstvím, nutno doprovázeti při vstupu do armádní oblasti k armádnímu velitelství, kde dostanou potřebnou propustku.

14. Kontrolujte přísně podle těchto zásad pohyb obyvatelstva.

15. Pátrejte po zbraních, střelivu, výbušných a zápalných látkách; jestliže je najdete, zabavte je a hlase počet a druh.“ —

Zároveň s těmito ustanoveními pro okresní velitele uveřejnilo armádní velitelství v své oblasti v tisíci výtiscích tuto vyhlášku:

„1. Území mezi řekou Vislou, Nidou a Čárnou je spravováno, počínajíc dnešním dnem, vojensky.

Správu řídí velitel armádní etapy.

Okresním velitelem okresu A jest plukovník N. N.

Jmenoval jsem:

a) Fojty: v B pana N. N. atd.

b) Šoltysy: v C pana N. N. atd.

2. Veškeré obyvatelstvo jest zavázáno vůči jmenovaným funkcionářům naprostou poslušností. Rovněž šoltys jest povinen poslouchati fojta a okresního velitele, fojt okresního velitele. Kdo neuposlechne rozkazů představených úřadů, bude potrestán.

3. Šoltysové a fojtové jsou odpovědní za zachování klidu, bezpečnosti a pořádku ve své oblasti.

4. Pohyb civilních osob a zboží jest dovolen bez zvláštního povolení jen v hranicích fojstství. Vyvážeti všeliké zboží z fojstství je zakázáno.

5. Kdo chce překročiti hranice fojstství ve výjimečných, zvláštního zřetele hodných případech, podej písemnou odůvodněnou žádost veliteli nejbližší četnické stanice, který ji předloží okresnímu veliteli. Je-li žádosti vyhověno, dostane žadatel propustku, kterou odevzdá po použití veliteli četnické stanice.

Fojti a šoltysové nemají práva, aby vydávali z vlastní moci propustky.

6. Nařizují všemu obyvatelstvu, aby se chovalo vůči rakousko-uherským důstojníkům s náležitou úctou; opačné jednání bude trestati.

7. Nikdo nesmí uchovávat, nositi nebo skrývat zbraně, střelivo, výbušné a zápalné látky, ani předměty vojenské výzbroje a výstroje. Kdo odevzdá dobrovolně pušku, dostane 2 stříbrné rubly, za jinou zbraň $\frac{1}{2}$ —1 stříbrný rubl jako premii.

Najdou-li se takové předměty 48 hodin po uveřejnění této vyhlášky přece, bude majetník objektu, v němž budou věci nalezeny, zatčen, potrestán a vypověděn.

8. Provozovati honitbu je zakázáno.

9. Všecky spolky jsou dnešním dnem rozpuštěny; tvořiti nové spolky není dovoleno.

10. Chovati a užívatí poštovních holubů není dovoleno; všechny poštovní holuby okamžitě pobijte.

11. Policejní hodinu pro hostince a veřejné místnosti stanovím na 8. hodinu večerní.

12. Hodnotu ruských platidel určuji takto: zlatý rubl platí 2 K 50 h, stříbrný nebo papírový rubl 2 K.

Kdo odepře příjem rakousko-uherských peněz anebo překročí stanovenou hodnotu, bude potrestán peněžitou pokutou nebo vězením.

13. Obchodovati s cizozemskými druhy tabáku povolují až do čtrnáctého dne po uveřejnění této vyhlášky. Po této lhůtě smí býti obchodováno jen s rakousko-uherskými výrobky. Zásoby jiných výrobků odevzdejte okresnímu velitelství.

14. Užívejte gregoriánského kalendáře a středoevropského času. Ruský systém měr a vah se ponechává.

15. Úřední řeč je německá; polština je povolena, ruština a kyrilice zakázány. Fojti a šoltysové dají ihned odstraniti nebo zničiti ruské odznaky a vyhlášky psané ruským písmem. Kolíky, sloupy, zábradlí mostů, natřené ruskými barvami, přetřete do 14 dnů. Obrazy cara, členů ruského panovnického rodu a ruských hodnostářů musí býti z veškerých veřejných místností odstraněny.

16. Lesní puch bude trestán; káceti stromy je dovoleno jen se svolením okresního velitele.

17. Vydávati brožury a letáky, dále kolportovati ruské a jiné cizozemské noviny a časopisy jest zakázáno. Vyhlášky fojtů a šoltysů smějí se týkatí jen správních opatření a podléhají předběžné cenzuře okresního velitele. Drobný obchod rakousko-uherskými a říšsko-německými časopisy je dovolen.

18. Aby byla zabezpečena řádná doprava, zakazují poškozovati železnice, silnice, cesty a objekty, telegrafní a telefonní spojení k nim patřící, choditi po kolejích, odkládati materiál všech druhů a pásti dobytek na dopravních linkách. Za naprosté plnění tohoto zákazu ručí fojtství a osady. Odůvodněná udání zamýšlených poškození neb udání, která by vedla k odhalení pachatelů, budou peněžitě odměňována.

Vozy bez spřežení a nezapřažení koně nesmějí státi na cestách. Vozkové nesmějí za jízdy ani spáti ani opouštěti vozidla. Opilí vozkové musí býti zatčeni. Práskati bičem v osadách a při setkání s jiným vozidlem je zakázáno. Jezdí se a vyhlábá nalevo, předjíždí napravo. Každé vozidlo se musí vyhnouti, a je-li toho třeba, i zastaviti, jedou-li proti němu povozy vojenské, poštovní, hasičské nebo ochranné stanice. Prohlížení vojenské oddíly a trény není dovoleno. Každé vozidlo musí býti opatřeno firmou a za tmy i hořící svítilnou.

19. Mezi devátou hodinou večerní a čtvrtou hodinou ranní jest každý pohyb civilních osob a provozů, nesloužící vojenským účelům, zakázán.

20. Přestupky těchto nařízení budou trestány; bude-li toho potřeba, uložím přísné tresty celým osadám a fojtstvím (kontribuce, rukojmí a pod.).“

Pro zacházení s domácím obyvatelstvem vydalo rakousko-uherské vrchní velitelství na počátku roku 1915 toto nařízení:

„Ze zpráv zpravodajské kanceláře jsem zjistil, že se vyskytly značné rozpory mezi vojskem a domácím obyvatelstvem, hlavně venkovským, a že jsou stížnosti obyvatelstva plně oprávněny.

Konstatuji s lítostí, že rozpory nevznikly neznalostí jazyka, nýbrž úmyslnou vinou a bezohledností vojska, ničím neodůvodněnou. Tyto zjevy způsobeny hlavně maďarskými vojíny. Rekvisice prováděné nižšími orgány hraničí často s loupením, zákon o válečných úkonech je opomíjen. Místo řádného zaplacení je obyvatelstvo ohrožováno, jeho odůvodněných proseb se nedbá. Místo předepsaných stvrzenek dostává kus papíru, bez označení vojenského útvaru s nečitelným podpisem. V každém obyvateli, který neumí maďarsky, vidí maďarští vojíní nepřítele a zrádce.

Takovým jednáním se podkopává vlastenecké smýšlení obyvatelstva, pročež zasluhuje nejprísnejšího odsouzení.

Aby byla učiněna přítrž podobnému jednání, jímž se budí nenávisť k vlastnímu vojsku, nařizují:

1. Vojsku musí býti připomenuto, aby mělo před očima, že je ve vlastní zemi a že jest jeho povinností hájiti a ochraňovati obyvatelstvo, jakož i jeho majetek. Proto nechť zachází každý vojin s obyvatelstvem přátelsky, aby byla posílena důvěra v brannou moc. Vojsko má býti všude vítáno jako osvoboditel a ochránce, a ne jako vykořisťovatel a potlačovatel.

2. Proti loupícím vojinům nutno zakročiti podle stanného práva. Neodůvodněnému zatýkání civilních osob nutno zabrániti.

3. Ustanovení zákona o válečných úkonech co do požadování, zaplacení a potvrzení zboží musí býti svědomitě zachovávána. Každý

velitel dbej toho, aby vojini tato ustanovení znali. Toho, kdo se proti nim proviní, potrestejte.

4. Armádní velitelství přesvědčí se o tom, je-li u každého maďarského praporu, eskadrony a baterie důstojník, mluvící německy a polsky; kde tomu tak není, třeba takového důstojníka útvaru přidělit.

5. V Ruském Polsku učiněte podobná opatření, aby byla získána důvěra v naše vojsko.“ —

VII. Zemědělství.

Neustále klesající výtěžek sklizně v zápolí vyžadoval, aby vojska byla zásobena značnou měrou z území armádních. Pro intenzivní využití orné půdy bylo potřeba, aby armádní velitelství disponovala dostatečným počtem odborníků, kteří by organizovali zemědělství v armádních oblastech. Vrchní velitelství uvolňovalo proto tyto odborníky v jiných službách a přidělovalo je armádám pro zemědělskou působnost.

Vojenská správa měla ponejvíce jen těžké typy motorových pluhů; roku 1918 objednala větší počet malých typů, kterých mělo být použito již při podzimní orbě téhož roku.

Armády žádaly na hospodářský rok 1917-18 ohromné množství osiva a semen; bylo opatřeno jen s největší námahou a za velkých nákladů. Bylo tedy armádním velitelstvím nařízeno, aby zajistila obilí, potřebné pro setbu roku 1918, ze sklizně ve vlastní oblasti.

Velké potíže činilo opatrování zemědělského nářadí a hospodářských strojů. Zápolní továrny nemohly vyhovět požadavkům pro nedostatek surovin, dělníků a pohonných hmot.

Zemědělská činnost armády v poli byla velmi značná. Jakmile nastala posícní válka, bylo jasné, že pro intenzivní využití místních zdrojů nestačí, aby vojsko kupovalo zásoby bez jakékoli starosti, jak bude opatřena náhrada.

Vojenská správa musila se zabývatí otázkou, jak využití trvale zdrojů obsazených území pro výživu vojsk a jak zabezpečití výživu obyvatelstva. Bylo tedy nutno upravití a podporovatí zemědělskou výrobu. Běželo především o dostatečný počet pracovníků! Kde civilní obyvatelstvo nestačilo, bylo k zemědělským pracím použito zajatců a i celých vojenských oddílů. Potahy dodávaly vozatajské kolony a vojsková tělesa. Pro výsledek sklizně v armádních oblastech bylo vždy rozhodující, mohla-li poskytnouti vojenská správa v dostatečné míře výpomoc, na niž byla odkázána hospodářství i vlastních majetníků.

V Polsku měla využití zemědělských zdrojů civilní správa. Protože její činnost byla v tomto oboru naprosto neuspokojující, byla polská hospodářská ústředna v únoru 1918 zrušena a další exploataci prováděla vojenská správa. Bylo to však již v době, kdy zásoby měly již v rukou nesvědomití obchodníci Rekvisice neměly výsledků. V podloudném obchodu bylo placeno za 1 q obilí až 1200 K. A tak byl výtěžek sklizně hospodářského roku 1917-18 pro vojenskou správu velmi slabý: 2010 vagonů obilí proti 8600 vagonů ze sklizně předchozí. Zato bylo vyvezeno do zápolí 13.000 vagonů bramborů, t. j. o 5000 vagonů více než roku 1916-17. Také dobytka bylo vyvezeno více než v roce minulém. V hospodářském roce 1916-17 bylo z Polska vypraveno: 13.200 kusů hovězího, 51.400 kusů vepřového dobytka, 290.500 kusů drůbeže a 59 milionů vajec.

Naproti tomu roku 1917-18: 56.600 kusů hovězího, 77.400 kusů vepřového dobytka, 446.900 kusů drůbeže a 69 milionů vajec.

O zemědělství pečovala vojenská správa vlastními odborníky. Na pozemcích zemědělců, kteří utekli, hospodařili vojenští orgány; zemědělská výroba na ostatních hospodářstích byla zvýšena. Vojenská správa skládala velkou naději ve sklizeň budoucí.

V Srbsku se osvědčil jednotný, přísně vojensky správní systém. V hospodářském roce 1917-1918 dodalo Srbsko pro výživu vojska a obyvatelstva Rakousko-Uherska 4900 vagonů obilí, 960 vagonů švestek, 8000 hl slivovice, 50.800 kusů hovězího, 24.600 kusů vepřového dobytka, 51.500 kusů ovcí a 14.600 kusů koz. Ze sklizně roku 1918 bylo lze očekávat dobrý výsledek; počítalo se s vývozem 6000 vagonů obilí.

V Černé Hoře a Albánii byla oprávněna naděje, že tyto oblasti budou příště přispívat k výživě vojsk. Dosud se vyvážela jen kůže, vlna a několik vagonů olivového oleje.

V Ukrajině vydalo velitelství rakousko-uherské východní armády pro účast vojska na žních roku 1918 zvláštní pokyny asi tohoto znění:

„1. Malí rolníci sklídí své plodiny pravděpodobně obvyklým způsobem; hrozí však nebezpečí, že obilí velkostatků bude sedláky rozkradeno a zničeno, nebo že se zkazí na poli. Podle ukrajinského zákona ze dne 27. května 1918 patří sklizeň tomu, kdo ji zasil. Podzimní setbu na velkostatech provedli majetníci, jarní setbu však částečně i sedláci.

2. Bude tedy povinností vojenských velitelů, aby zajistili sklizeň na polích, jež byla oseta správami velkostatků. V mnohých krajinách je selské obyvatelstvo klidné; tam budou moci velkostatky sklídit zeň samy. V jiných okresích budou však správy velkostatků v své činnosti ohrožovány, ať již ničením dvorů, krádežemi živého a mrtvého inventáře, nedostatkem dělníků, anebo znásilňováním majetníků a úřednictva velkostatků. Zde nutno hledati hlavní úkol vojenské pomoci.

3. K zdolání tohoto úkolu nestačí však vlastní síly vojenské moci. Je nezbytně třeba, aby bylo využito domácího obyvatelstva. Vojenská správa nemá ani tolik orgánů, aby mohla sama spravovati jednotlivé velkostatky. Použití domácích orgánů je záhodno i proto, že se tím vyloučí zdání, jako by se vojsko vměšovalo do politických různých věcí, než toho vyžaduje zabezpečení veřejného pořádku. Vojenská správa nesleduje cílů politických, nýbrž jen cíle hospodářské. Domácích odborníků je dostatek po ruce, nejsou však většinou sloučeni ve způsobilé organizace. Přece však vznikly v mnohých místech svazy středních a větších rolníků, jež budou moci konati dobré služby.

4. Ukrajinská vláda zamýšlí zříditi nové agrární úřady, tak zvané zemské komise, kterým budou svěřeny podobné úkoly, jaké prováděly v předrevoluční době zemské správní komise, zřízené Stolypinem. Má tu běžeti především o reformu agrární ústavy, a to: zrušení komunistické polní pospolitosti, zcelování rozkuskovaných pozemků, utvoření jednotlivých dvorců, zvětšení selského majetku rozdělením půdy velkostatků pomocí selské agrární banky.

Řečené zemské komise budou řízeny tříčlenným výborem, jemuž budou přiděleni jako poradní členové agronomové, zástupci lesních správ a zmocněnci rolníků.

5. Nové zemské komise budou mít povinnosti dřívejších zemských správních komisí; jejich prvním úkolem bude, aby zajistily sklizeň roku 1918 a podzimní osev. Ukrajinská vláda připravuje nařízení, podle kterého bude zemským komisím přechodně svěřena správa velkostatků, jejichž majitel uprchl anebo sám hospodařiti nemůže.

6. Jest odůvodněna naděje, že zemské komise budou zřízeny v nejbližších dnech ve všech guberniích a krajích; způsobilé osoby jsou již vyhlédnuty. Kdyby se zřízení přece jenom opozdilo, takže by komise při zabezpečování sklizně nemohly působiti, utvoří velitelé armádních sborů z místních odborníků způsobilý orgán, jemuž dají charakter dočasného úřadu ukrajinské vlády.

7. Místní velitelství musí býti v stálém styku se zemskými komisemi, nebo podobným utvořeným orgánem. Ukrajinská vláda je toho mínění, že činnost zemědělských úřadů nebude rušena žádným nepřátelským činem, protože byly za členy a zřizence voleny takové osoby, které požívaly v své dřívější působnosti plné důvěry obyvatelstva.

8. Pro přípravy ke žním je především potřebí, aby sborová a divisi velitelství nejprve zjistila, které statky potřebují pomoci a o jak velkou plochu tu běží.

9. Nestačí-li počet zemědělských pracovníků, bude nutno získati pro žně dobrovolné dělníky. Ty nelze hledati mezi většími sedláky. Zato ve většině vesnic je značné procento obyvatelstva, které nemá žádné půdy nebo jen málo půdy a je odkázáno na denní výdělek. Ve většině případů stačí peněžitá mzda, aby dělníci byli získáni; mnohdy povede spíše k cíli náhrada na způsob podílu na žních.

10. Kde nebude možno získati dobrovolné dělníky, bude nutno přinutiti ku pracím místní sedláky. Ukrajinská vláda nařídí, aby si sedláci navzájem pomáhali při žních nářadím, stroji, potahy a dělníky.

11. Použití sedláků k nuceným pracím na velkostatech bude asi vyžadovati vojenské intervence. Tu je však omeziti na statky, kde běží o velkou žeň a kde jsou příznivé podmínky pro sklizeň, výmlat a odvádění obilí. Podle okolností mohla by býti svěřena sklizeň na tom neb onom velkostatku obcím, ať již dobrovolnou úmluvou nebo donucením.

12. V případech, kde nelze sehnati dostatečný počet dělníků ani vzájemnou dohodou ani donucením, a jde-li o zvláště hojnou žeň, bude třeba, aby sklizeň provedly vojenské útvary samy. Za vojenskou pracovní výpomoc nutno smluviti náhradu, a to plnou stravní dávku pro veškeré zaměstnané mužstvo a koně a nejméně 2% sklizeného obilí a 10% slámy. Za efektivní vojenskou ochranu třeba požadovati mimo stravování mužstva a koní 5% sklizeného obilí.

13. Parní mlátičky, jejichž značný počet je zničen, musí putovati od dvora ke dvoru. Nestačí-li, je nutné použití pro výmlat selských žentourů.

14. Pytlů je dostatek v skladech státního obilního úřadu. Vymlácené obilí třeba uložiti do místních skladišť a nádražních sýpek, které bude třeba vojensky střežiti.

15. Ukrajinská vláda připravuje nařízení, podle kterého bude uložena sedlákům povinnost, aby odváželi obilí z velkostatků vlastními povozy k výmlatu a do skladišť.

16. Taktéž je připraven vládní zákaz stávek zemědělských dělníků.

17. Proti poškozování a ničení úrody proti krádeži a loupení obilí musí býti samo sebou zakročeno s veškerou přísností. Tresty nebudou směřovati jen proti jednotlivým, často nevypátratelným pachatelům, nýbrž proti celým obcím.

18. Kromě zajištění sklizně bude nanejvýš důležitá příprava podzimního osevu na velkostatkách. Mnoho polí leží ladem, není po hnojeno a zoráno. Jest naprosto nutné, aby to, co bylo zmeškáno, bylo dohoněno co možná ještě přede žněmi, jinak bude tato půda pro příští rok ztracena. Tam, kde majetníci, pachtýři nebo správci svoji činnost ještě zahájit nemohli, nezbude než pronajmouti ladem ležící panská pole zdatným rolníkům za mírných pachtovních podmínek.

19. Při všech zemědělských úkonech vojenských osob, útvarů a orgánů dbejte hlavně těchto zásad:

a) Vojenská správa jedná v naprosté shodě s ukrajinskou vládou; kdyby připravovaná vládní nařízení nebyla včas vyhlášena, učiní sborová velitelství výpomocná opatření.

b) Účast vojska při žních velkostatků nesmí býti vykládána v tom smyslu, jako by vojenská správa nadřezovala velkostatkářům na újmu malorolníků; vojenská správa pomáhá jen tam, kde je toho nejvíce třeba, aby zajistila sklizeň v zájmu zásobování ukrajinského obyvatelstva, okupačního vojska, jakož i vývozu. Vojenská účast při žních jest tedy v zájmu Ukrajiny samé.

c) Zakročte s veškerou přísností, zjistíte-li jednání proti nařízením ukrajinské vlády, týkající se zabezpečení sklizně. Zmocněte se štváčů na venkově, neboť obyvatelstvo si oddechne, bude-li těch živlů zbaveno. —

V dalším vývoji událostí v Ukrajině se ukázalo, že všechna tato opatření nezaručí bezvadné provedení sklizně na velkostatkách, ačkoli tu běželo o ohromné množství obilí.

Po dlouhých a úmorných jednáních v Oděse přijalo a schválilo velitelství rakousko-uherské východní armády tento návrh podolských velkostatkářů: čtyři sta podepsaných zmocněnců podolských velkostatkářů činí velitelství rakousko-uherské východní armády tento návrh:

Rakousko-uherské vojsko bude chrániti podle své možnosti velkostatky v připojeném seznamu uvedené a i takové, které označí velitelství XIX. armádního sboru, dislokovaného v Podolí. Vojsko bude co možná podporovati zemědělské práce i tím, že bude dodávati zemědělské dělníky, strojníky, koně, povozy, opravné dílny, uhlí, oleje a pod.

Organisace zemědělských prací a rozdělení vojenských asistencí budou sjednány ve vzájemné dohodě zmocněnců velkostatkářů s velitelstvím XIX. armádního sboru.

My přispějeme k tomu jednak aparátem spolku polských velkostatkářů v Podolí, jednak hospodářským úřednictvem. Budeme stravovati vojsko při sklizni použité masem, zeleninou a tukem in natura, kdežto za chléb zaplatíme stanovenou peněžitou částku.

Koně přidělí vojenská správa jen tam, kde jim můžeme dáti plnou dávku ovsu, sena a slámy.

Povinností rakousko-uherského vojska bude, aby označené velkostatky po celou dobu žní chránilo buď stálými, na velkostatkách umístěnými vojenskými oddíly nebo vysílanými hlídkami. Pokud to bude možné, bude vojsko při zemědělských pracích pomáhati.

Vojenská správa poskytne členům našeho spolku větší ochranu a pomoci než jiným velkostatkům.

Za vykonanou práci při žních a výmlatu s našim nářadím a materiálem, ale vojenskými pracovníky odevzdáme vojenské správě 20% sklizeného obilí (16% za sklizeň a 4% za výmlat) a 10% slámy.

Kde pracují vojenské osoby a koně společně s našim personálem a našimi koni, vypočte se náhrada případ od případu se zřetelem na výše uvedenou procentuální sazbu. Výkonnost jednoho páru se počítá při tom jako výkonnost tří mužů.

Za skutečnou ochranu statku po dobu žní a výmlatu hlídkami platíme 5% sklizeného obilí; právě tak odevzdáme 5% z jarního osevu, pokud nám bude sedláky odveden, a prosíme i tu o ochranu a pomoc rakousko-uherského vojska."

Sklizeň podle této smlouvy byla provedena v Podolí kromě ojedinělých případů bezvadně.

Účast vojska při žních byla v tomto případě snad největší a nejúčinnější za celé světové války; vždyť při ní působily skoro všechny útvary XIX. armádního sboru.

V Rumunsku pečoval o zemědělství hospodářský štáb, zřízený u vojenské správy v Bukurešti. Zemědělství v obsazené části Rumunska trpělo již po krátké válce tak značně, že bylo třeba velkého úsilí, obezřelé a energické práce zemědělských důstojníků, aby produktivnost půdy dosáhla bývalé výše.

Výsledek exploatace byl tak veliký, že zabezpečil výživu okupačních vojsk i německé armádní skupiny generála Scholtze v Makedonii a ještě dovolil značný vývoz do západu, takže nabyl rozhodujícího vlivu ve výživě vojsk a západu. Množství obilí, vyvezeného do Rakouska ze sklizně roku 1917, jest uvedeno v části I.

Itálii vydala vojenská správa pro obsazené území o sklizni roku 1918 zvláštní nařízení, podle něhož očekávala výtěžek 10—12 q ušlechtilého obilí a 18—20 q kukuřice na 1 ha.

Pro zjištění skutečného výsledku sklizně byly nařízeny v každém okrsku komisionální výmlaty, pro kukuřici pak vyzrnutí na zkoušku.

Pro využití sklizně byly stanoveny tyto zásady:

1. Veškerá sklizeň obilí, rýže, luštěnin, bramborů, jedlých kaštanů, olejnatých semen, sena, jetele a slámy je zabavena.

2. Obyvatelstvu se ponechá pro vlastní výživu:

a) ušlechtilé obilí na 60 dní, a to 180 g denně na osobu;

b) rýže a luštěniny na 6 měsíců, a to 100 g denně na osobu, avšak jen producentům;

c) brambory na 6 měsíců, a to 300 g denně na osobu, také jen producentům;

d) kukuřice na celý rok, a to pro producenty 350 g, pro neproducenty 210 g kukuřice v palicích denně na osobu.

3. Pro osivo je nutné ponechat obyvatelstvu 180 kg žita a pšenice, 150 kg ječmene a ovsa, 40 kg kukuřice a 1800 kg bramborů na jeden hektar.

4. Denní dávka píce pro domácí dobytek: 7 kg sena nebo slámy pro koně a skot, 4 kg pro osly a mezky, 2 kg pro drobný dobytek.

5. Sklizeň řídí armádní sborová velitelství ve svých oblastech, v armádní etapě distriktní velitelství.

6. Sklízňové práce koná především civilní obyvatelstvo (majetníci, čeledi, obyvatelé měst, uprchlíci), a kde títo nestačí, vojsko. Něžbytné jest, aby vojenské útvary daly k dispozici pro sklizeň všechny postradatelné povozy a potahy.

7. V každé obci je nutné zřídit hospodářskou komisi, která bude dbáti, aby sklizňové práce včas započaly, dělnictvo bylo stejnoměrně rozděleno a přebytky odevzdány.

8. Výmlat obilí nutno připravit promyšleně podle obcí a organizovat vojensky. Mlátiti obilí mimo stanovená výmlatiště je zakázáno. Pro každé výmlatiště nutno určití důstojníka.

Pro výmlat odevzdejte obilí pro osev a výživu obyvatelstva hospodářským komisím obcí, zbytek uložte v připravených skladištích a vojensky strážte. Je třeba, aby příjem byl řádně potvrzován.

9. Sklizeň ostatních polních plodin je nutné provést obvyklým způsobem.

10. Potvrzení na plodiny ze sklizně proplácení se v oblastech distriktních velitelství u příslušné distriktní pokladny, jinak u nejbližší operační pokladny podle stanovených cen.

11. Z uložených zásob obilí vydejte pasivním obcím uvnitř distriktů za stanovené ceny množství, kterého se jim nedostává. Schodky pasivních distriktů vyrovnají armádní velitelství. Veškeré ostatní obilí je majetkem vojenské správy.

12. Velké mlýny budou pracovat pro vojenskou správu, malé pro obyvatelstvo. Semletí obilí děj se na 94%.

13. Přebytky kukuřice, rýže, luštěnin a bramborů odvádějí obce — nikoli producenti — podle stanovených kontingentů. Dodávky je nutné rozepsati podle toho, jak je lze uložit ve sklepech.

14. Sklizeň vína, přípravu moštu a vína provádějí producenti, jež jsou povinni odevzdati celou sklizeň i s vedlejšími produkty za stanovenou cenu přijímacím komisím, které určí armádní velitelství. Čepovati a prodávati víno italského původu a jeho vedlejší produkty je zakázáno. Producent nesmí prodávati víno ani v domácím výčepu ani v hostincích.

(Příště dále.)

V. J. HAUNER:

Vladimír Alexandrovič Suchomlinov.

Bývalý ministr wojenství, generáladjutant Suchomlinov, jenž zemřel ve vysokém věku a v nuzných poměrech v Berlíně 2. února t. r., byl svého času nejnenáviděnějším člověkem Ruska. Nenáviděn byl nejen v Rusku, nýbrž i za hranicemi, nejen od Rusů samých a jejich přátel, nýbrž i od nepřátel slovanské říše. Byl viněn téměř za vše, co zlého stihlo Rusko i jeho spojence ve světové válce a byl obviňován i za to, že válka vůbec nastala; nepřátelé Ruska, zejména Němci, viděli v něm největšího válečného štváče, jenž i mírnou jinak Francii vtáhl do světového zápasu tím, že neodvolal mobilizačního rozkazu, ač si to car výslovně přál. A přátelé Ruska a jeho armády vytýkali mu zase naprostou, přímo zločinnou nehotovost Ruska k světové válce, pro niž miliony ruských ubožáků vykřváceli na bojišti, jsouce nuceni svými těly nahrazovati nedostatek zbraní a jiných válečných prostředků, o něž se bývalý ministr včas nepostaral.

Tedy na jedné straně válečný štváč, jenž připravoval vzplanutí konfliktu s Německem a Rakousko-Uherskem, na druhé straně bídník, který se provinil vlastizrádnou nepřipraveností právě pro tento konflikt. — Kde je zde pravda?

Na tuto otázku odpovíme nejlépe tím, že vyličíme věci, pokud možno, objektivně na základě dokumentů uveřejněných již po válce.